

2003 FEBR 12.

ACTA UNIVERSITATIS SZEGEDIENSIS

ACTA JURIDICA ET POLITICA

Tomus LXII.

Fasc. 2.

BOBVOS PÁL

**A szövetkezeti vagyon szabályozása az új
szövetkezeti törvényben, különös tekintettel a
fel nem osztható vagyonra**

SZEGED
2002

ACTA UNIVERSITATIS SZEGEDIENSIS

ACTA JURIDICA ET POLITICA

Tomus LXII.

Fasc. 2.

BOBVOS PÁL

**A szövetkezeti vagyon szabályozása az új
szövetkezeti törvényben, különös tekintettel a
fel nem osztható vagyona**

SZEGED
2002

Edit

Comissio Scientiae Studiorum Facultatis Scientiarum Politicarum et Juridicarum
Universitatis Szegediensis

ELEMÉR BALOGH, LÁSZLÓ BODNÁR, JÓZSEF HAJDÚ, ÉVA JAKAB,
JENŐ KALTENBACH, TAMÁS KATONA, JÁNOS MARTONYI,
FERENC NAGY, PÉTER PACZOLAY, BÉLA POKOL, JÓZSEF RUSZOLY,
IMRE SZABÓ, LAJOS TÓTH, LÁSZLÓ TRÓCSÁNYI

Redigit
KÁROLY TÓTH

Nota
Acta Jur. et Pol. Szeged

Kiadja

a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának
tudományos bizottsága

BALOGH ELEMÉR, BODNÁR LÁSZLÓ, HAJDÚ JÓZSEF, JAKAB ÉVA,
KALTENBACH JENŐ, KATONA TAMÁS, MARTONYI JÁNOS,
NAGY FERENC, PACZOLAY PÉTER, POKOL BÉLA, RUSZOLY JÓZSEF,
SZABÓ IMRE, TÓTH LAJOS, TRÓCSÁNYI LÁSZLÓ

Szerkeszti
TÓTH KÁROLY

Kiadványunk rövidítése
Acta Jur. et Pol. Szeged

ISSN 0324–6523 Acta Univ.
ISSN 0563–0606 Acta Jur.

Az új szövetkezeteket szabályozó 2000. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Usztv) 2001. január 1-jén lépett hatályba. A törvény hatálybalépésétől kezdődően szövetkezetet csak e törvény rendelkezései szerint lehet alapítani. Az ezt megelőzően alakult szövetkezeteket az 1992. évi I. törvény (a továbbiakban: Sztv) szabályozza, amelyről új szövetkezeti törvény indokolásában az áll, hogy „szinte rögtön a hatálybalépését követően, majd azóta többször is felvetődött felülvizsgálatának kérdése, illetőleg új szövetkezeti törvény megalkotásának a szükségessége.”¹

Az kétségtelen, hogy az Sztv. nem mindenben konform a szövetkezetekkel szemben támasztott, a Szövetkezetek Nemzetközi Szövetsége (a továbbiakban: SzNSz) által Manchesterben, 1995-ben tartott kongresszusán megfogalmazott követelményekkel, így az nem kínált feltétlen követésre érdemes modellt a szövetkezni kívánóknak, mert:

- a) nem egyértelmű, hogy a jogalkotó az Sztv alapján
 1. milyen célok teljesülését várta a szövetkezetek működésétől,
 2. milyen gazdasági-szociális szerepet szánt nekik,
- b) a törvény az általában elfogadott szövetkezeti értékek közül az önszegély, a közös felelősség elvét, illetve azt, hogy a szövetkezetek részben szociális intézmények nem jeleníti meg megfelelően,
- c) Ugyancsak az Sztv. hibájaként róható fel, hogy az elsősorban termelőszövetkezetet tekinti szabályozási tárgyának, s figyelmen kívül hagyja azt a tényt, hogy a ma létező szövetkezetek hazánkban is jelentős hányadban fogyasztási, a bankszektorban működő, vagy beszerző, illetőleg értékesítő szövetkezetek,
- d) de értelemszerűen „figyelmen kívül hagyja” azt is, hogy időközben nálunk is megváltozott a mezőgazdasági termelési struktúra.

1991 és 2000 között kialakultak Magyarországon a családi gazdaságok. A családi gazdaságok nem sikertelen kezdeményezései az Európai Unió országaiban általánosan elterjedt és közösségi vívmányként számon tartott intézményeknek az ún. multifunkcionális családi gazdaságnak. Ami azt jelenti, hogy az uniós országokban a családi gazdaság „nem egyszerűen az agrártermelés alapegysége, de a táj megőrzésében, a sajátos termelési hagyományok ápolásában, a falusi turizmusban, továbbá a vidéki népesség szociális szükségleteinek kielégítésében is fontos szerepet játszik, és alkalmas arra, hogy a népességet a vidéken megtartva számára megélhetést biztosítson. Ennek a gazdasági modellnek olyan szövetkezés felel meg, amely az önállóan gazdálkodó tulajdonosok gazdasági, szociális és jóléti érdekeiből indul ki. A szövetkezet gazdasági tevékenysége nem függetlenedik a tagok gazdálkodásától, sőt annak eredményesebbé tételét szolgálja.”²

Az új szövetkezetekről szóló törvénnyel a jogalkotónak az volt a célja, hogy az megfeleljen a fent említett uniós kívánalmaknak. A modell felfutási ideje, az ún. átmeneti idő, öt év. Ez idő alatt, az átalakulási kényszer miatt, a már működő szövetkezeteknek alapszabályukat az új szövetkezeti törvénynek megfelelően kell módosítaniuk, mert

¹ A 2000. évi CXLI. tv. magyarázata.

² Lásd uo.

amennyiben erre nem kerül sor, úgy a szövetkezet – a törvény erejénél fogva – jogutód nélkül megszűnik.

Az új szövetkezeti törvény a szövetkezetekkel szemben az alábbi követelményeknek való megfelelést támasztja:

„A szövetkezet az alapszabályban meghatározott összegű részjegytőkével alapított, a nyitott tagság és a változó tőke elvei szerint működő, a tagok saját gazdálkodása eredményességének előmozdítását – ideértve a természetes személy tagok fogyasztását is –, illetve esetenként tagjai, munkavállalói és azok hozzátartozói kulturális, oktatási, szociális szükségletei kielégítését szolgáló, jogi személyiséggel rendelkező gazdálkodó szervezet. A szövetkezet a kulturális, oktatási és szociális feladatainak a tagok, munkavállalók, illetve azok hozzátartozói támogatásával, vagy a szövetkezeti szövetségek számára nyújtott hozzájárulással tehet eleget.”³

A szövetkezet itt ismertetett fogalma azonosságot mutat a Szövetkezetek Nemzetközi Szövetsége által adott szövetkezeti definícióval.⁴

Elemelve a szövetkezet fogalmát megállapíthatjuk, hogy noha a szövetkezeti mozgalom 1844-től kezdődően állandóan változik és fejlődik, a változások mögött állandóan jelen van az a tradíció, amely biztosítja a szövetkezet identitását. Témánk, a szövetkezet vagyona szempontjából, a megőrzött értékek a következőképpen foglalhatóak össze:

1. A szövetkezet egyrészt az egyesületeket, másrészt pedig a gazdálkodó szervezeteket jellemző vonásokat hordoz. Az *egyesületi* sajátosságokra utal a nyitott tagság elve, a döntéshozatal során főszabályként érvényesülő szavazategyenlőség, az egy tag – egy szavazat elve, valamint az a körülmény, hogy a szövetkezet nem csupán gazdasági célok teljesítésére alakul. A *nyitott tagság elve* nemcsak a csatlakozást, hanem a szövetkezetből való kilépést is lehetővé teszi. A tagok bármikor csatlakozhatnak a szövetkezethez, vagy megválhatnak attól, ahogy azt saját gazdálkodásuk, fogyasztásuk megkívánja.

2. Ezzel hozható összefüggésbe a szövetkezeti tőke változó jellege. A belépő vagyoni hozzájárulása növeli, a kilépővel való elszámolás csökkenti a szövetkezet részjegytőkéjét.

3. A szövetkezet személyegyesülés jellegéből fakad, hogy a jogi személy tagok száma korlátozott és tilos a tagokat nyilvános felhívás útján gyűjteni, szemben a tőkeegyesítő jellegű részvénytársasággal.

4. A szövetkezet kettőssége a szövetkezeti vagyon természetében úgy mutatkozik meg, hogy a szövetkezet gazdasági tevékenysége is két részre oszlik: a tagjaival folytatott gazdasági együttműködésre, és harmadik személyekkel folytatott üzletszerű gazdasági kapcsolatra. Gazdasági értelemben e két azonban tevékenység ugyanazokat a tevékenységi köröket foglalja magában.

A szövetkezet és a tagok gazdasági együttműködése során a szövetkezet nem törekszik nyereségre, azaz a szövetkezet belső jogviszonyaiban a tőkeérdekeltség helyett a szövetkezés személyes eleme a meghatározó.

³ 2000. évi CXLI. tv. 3. §.

⁴ A Szövetkezetek Nemzetközi Szövetsége meghatározásában „A szövetkezet olyan személyek autonóm társulása, akik önkéntesen egyesültek abból a célból, hogy közös gazdasági és társadalmi szükségleteiket kielégítsék egy közös tulajdonú és demokratikusan irányított vállalaton keresztül. A szövetkezetek helyi, regionális országos és nemzetközi szinten szövetségekben, egyesületekben és egyéb közös vállalkozásokba tömörülnek, hogy a lehető leghatékonyabban elégtételt nyújtsanak a tagok igényeikért.”

A szövetkezet másfelől olyan szervezet, amely a piaci forgalomban a gazdasági élet más szereplőivel azonos feltételekkel vesz részt. A szövetkezet mint vállalkozás a nem tagjaival folytatott üzletszerű gazdasági tevékenysége során a gazdasági társaságokhoz hasonlóan köteles betartani a gazdálkodó szervezetek számvitelére, a versenyjogi előírásokra stb. vonatkozó törvényi szabályokat, ebből pedig következik, hogy a szövetkezet a nem tagokkal folytatott gazdasági tevékenysége során ugyanazokat az üzleti szempontokat követi, mint a gazdasági társaságok.⁵

5. Abból, hogy a szövetkezet a tagjaival való együttműködése során nem törekszik nyereségre következik, hogy a nyereség forrása a harmadik személyekkel folytatott üzletszerű gazdasági tevékenység.

6. Mivel a szövetkezet a piac szereplője, ugyanúgy rendelkezik saját vagyonnal, mint más gazdasági társaság. A szövetkezetet létrehozó tagok befizetéseknek azonban nem ugyanaz a célja, mint a gazdasági társaságok tagjai befizetésének.

A gazdasági társaságban az a cél, hogy a tag a saját befizetése után, a befizetés nagyságához igazodó lehető legnagyobb jövedelmet realizálja, vagyis a vagyont a tagok azért fizetik be, hogy azért a lehető legmagasabb jutalékot kapják.

A szövetkezetben azonban nem a tőke nagysága határozza meg a felvett pénzt, hanem a végzett közreműködés, azaz a nyereségrészesedés alapja a klasszikus szövetkezeti elvek szerint a szövetkezettel folytatott együttműködés mértéke. A gazdasági együttműködés mérőszámait a szövetkezet maga határozhatja meg.

A szövetkezet infrastruktúráját nagyobb mértékben igénybe vevő tag hozzájárul ahhoz, hogy a többi tag is alacsonyabb fajlagos önköltségen vegye igénybe a szövetkezet által nyújtott szolgáltatásokat.⁶

7. A szövetkezet tagja a szövetkezetbe való belépéskor legalább egy részjegyet köteles jegyezni. A tagok vagyoni hozzájárulásainak együttes értéke megegyezik a részjegytőkével. A vagyoni hozzájárulásuk mértékét az alapszabály határozza meg, csak a részjegytőke minimális összegére – 3 millió forint – kell tekintettel lenni.

Az idézett jogszabályi rendelkezésből következik, hogy a tag anélkül lehet tagja az adott szövetkezetnek, hogy köteles lenne megszerezni a szövetkezet tiszta aktívumának egy részét. Az az összeg, amit a belépéskor ki kell fizetnie, ily módon nem kötődik sem a szövetkezet vagyonához, sem a szövetkezet eredményességéhez.

8. A szövetkezet vagyonának változó jellege minden új tagnak lehetővé teszi, hogy belépjen a szövetkezetbe anélkül, hogy megvette volna egy kilépő tag helyét.

9. A szövetkezet abban különbözik minden más gazdálkodó szervezettől, hogy tagjai és azok hozzátartozói kulturális, oktatási és szociális igényeit is szem előtt tartja. Kielégítésük a szövetkezet anyagi teljesítő képességétől, illetve a rendelkezésre álló fel nem osztható vagyon nagyságától függ. Ezért a szövetkezeti tagok nem tulajdonosai azoknak a pénztartalékoknak, amelyeket a szövetkezetnek fel kell halmoznia.

10. A 2000. évi CXLI. törvény világosan rámutat, hogy a szövetkezet és a gazdasági társaság nem állnak szemben egymással, de elveti azt a koncepciót is, hogy szövetkezet a társaság egy változata.

⁵ RÉTI MÁRIA: A szövetkezet gazdasági lényege. *Magyar Jog*2/2001. 92. p.

⁶ A 2000. évi CXLI. tv. 58. §-a szerint a közgyűlés az igazgatóságnak, illetőleg az ügyvezető elnöknek a felügyelőbizottság véleményével együtt előterjesztett javaslata alapján, az éves beszámoló ismeretében dönt a szövetkezeti tagok részesedéséről. A szövetkezet üzletszerű gazdasági tevékenységéből származó, adózás utáni eredményét a közgyűlés döntése alapján a tagokkal folytatott gazdasági együttműködésének arányában osztja ki.

Az új szövetkezeti törvénynek a vagyonnal összefüggő szabályozása az esetek többségében követi az SzNSz által is elfogadott azt a besorolást, amely szerint a szövetkezet nem profitorientált szervezet, s a magántulajdonon alapuló tőkés társaságok és a közszolgálati szféra mellett, a harmadik szektorba, a szociális gazdaságba tartozik.⁷

A szövetkezet vagyona

Ahhoz, hogy a szövetkezet tevékenységét kifejthesse, szüksége van tőkére. Egyrészt azért, mert a szövetkezet is jelen van a piacon, piaci körülmények között fejt ki a tevékenységét, s itt befektetés-orientált gazdasági vállalkozásokkal kell versenyeznie, következőképpen eleget kell tennie a különböző növekedési és fejlődési szabályoknak. Másrészt a szövetkezet tevékenysége megjeleníti a munkavállalói, alkalmazotti dimenziót is, azaz a szövetkezet munkaadóként lép fel, ez a tevékenysége ugyancsak tőkét igényel. Harmadsorban ahhoz, hogy a tagokkal való kapcsolattartás, illetve az irányító és kontrol szerep megvalósulhasson szintén pénz kell. A szövetkezet működésének ezt a három alkotó eleme – a tőkeképzés, az emberek alkalmazása és a tagi irányítás – együttesen jelenik meg, s mindegyik pénzt igényel.

Az új szövetkezetek vagyoni viszonyairól a 2000. évi CXLI. törvény III. fejezete rendelkezik. A vagyont jogi megközelítésben konkrétan a törvény akként szabályozza, hogy

„17. § (1) A szövetkezet a tulajdonában álló és a tagok vagy mások által használatába adott vagyoni eszközökkel gazdálkodik. (2) A szövetkezet saját tőkéje magában foglalja a részjegytőkét (jegyzett tőke), a jegyzett, de be nem fizetett tőkét, a tőketartalékot, az eredménytartalékot, a lekötött tartalékot, az értékelési tartalékot és a tárgyév mérleg szerinti eredményét. A szövetkezet a vagyonával felel tartozásaiért.”

Az idézett rendelkezésből következik, hogy szövetkezeti vagyon tartalmilag nem más, mint a szövetkezet eszközértékének és a kötelezettségeinek (azaz az idegen tőke értékének) a különbsége.

Az eszközérték tulajdonosa a jogi személy szövetkezet, amely a szövetkezet a tulajdonában álló és használatába adott vagyoni eszközökkel gazdálkodik.

Ezen eszköz forrása lehet:

1. tagi befizetés,
2. az elért nyereség,
3. támogatás,
4. tagi hitel és
5. külső befektető.

Nem számítható be a szövetkezet saját vagyonába az az eszköz, amely idegen forrásból (pl. hitelből) létesült mindaddig, amíg az idegen tőkét a szövetkezet vissza nem fizeti, illetve a tartozását ki nem egyenlíti. A szövetkezet gazdálkodásának alapját csak részben szolgálja saját vagyona. A tagok saját eszközeiket a szövetkezet használatába – és nem tulajdonába – adják, ez biztosítja a szövetkezet működőképességét.

⁷ CSÁK CSILLA: Szövetkezeti alapelvek az SzNSz Kongresszusának megfogalmazásában és tükröződésük a magyar szövetkezeti mozgalomban. *Gazdaság és Jog* 11/2000. 24. p.

Az új szövetkezeti törvény úgy rendelkezik, hogy a tagsági viszony megszűnése esetén a szövetkezet használatába adott vagyontárgyat a volt tag részére ki kell adni. A kiadás időpontjára az alapszabály rendelkezése, ennek hiányában a tagsági megállapodás irányadó.⁸

Következésképpen a használatba adott vagyontárgy ugyan a gazdálkodási körébe tartozik, de nem vonható be a szövetkezet tartozásai fedezetébe.

A szövetkezeti saját vagyon nem más, mint a szövetkezet mérlegében szereplő saját tőke.

A saját tőke összetevői:

1. részjegytőke,
2. a jegyzett, de be nem fizetett tőke,
3. a tőketartalék,
4. az eredménytartalék,
5. a lekötött tartalék,
6. az értékelési tartalék és
7. a tárgyév mérleg szerinti eredménye.⁹

A szövetkezeti jegyzett tőke

Az egyik legnagyobb kihívás, ami a szövetkezetek előtt áll, hogyan lehet elegendő pénzügyi forrást előteremteni a növekvő tőkeigények kielégítésére. A szövetkezetek döntő többsége ugyanis kismértékű kezdeti tőkebefektetést kér a tagjaitól, s ennek több oka van, így:

1. a tagoknak nincs elegendő saját tőkéjük;
2. a tagok nem látják át, hogy az adott „befektetés” az ő érdekeiket szolgálja;
3. a tagok a „befektetéseikkel” minimális kockázatra törekednek.

A gyenge tőkeellátottság a kezdetektől jellemzi a szövetkezeteket. Ennek egyik oka az, hogy a szövetkezeti tőke „hitel” jellegű. Mint arra Laczó Ferenc A szövetkezeti tőke természete című cikkében rámutat, Ivan Emelianoff volt az első aki megállapította, hogy a szövetkezeti tőke különbözik a gazdasági társaságok tőkéjétől. Álláspontját azzal indokolta, hogy a szövetkezeti tőke azért nem vállalkozói, hanem „hitel” jellegű, mert a szövetkezeti tőke után nem jár osztalék, hanem „csak” kamat. Így a szövetkezeti tőke után fizetett összeget nem a tiszta jövedelemből fizetik, hanem része a működési költségeknek.¹⁰

Miután a tagok – szemben a gazdasági társaságokkal – tőkéjük után osztalékot nem kapnak, így a legkisebb tőkeerőket egyesítik. A szövetkezet állandó tőkéje, a szövetke-

⁸ 2000. évi CXLI. tv. 67. § (1) bek.

⁹ 2000. évi CXLI. tv. 17. § (2) bek. szerint a szövetkezet saját tőkéje magában foglalja a részjegytőkét (jegyzett tőke), a jegyzett, de be nem fizetett tőkét, a tőketartalékot, az eredménytartalékot, a lekötött tartalékot, az értékelési tartalékot és a tárgyév mérleg szerinti eredményét. Ez a megfogalmazás fogalmilag megegyezik A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény 35 § (2) bek-ben foglaltakkal. E törvényben a saját tőke áll a – jegyzett, de még be nem fizetett tőkével csökkentett – jegyzett tőkéből, a tőketartalékból, az eredménytartalékból, a lekötött tartalékból, az értékelési tartalékból és a tárgyév mérleg szerinti eredményéből.

¹⁰ LACZÓ FERENC: A szövetkezeti tőke természetec. publikációja 4. oldalán idézi EMELIANOFF munkáját, amely 1948-ban jelent meg *Economic Theory of Cooperation* címmel.

zeti jegyzett tőke azonos a szövetkezeti tagok által jegyzett részjegyek névértékének összegével. A tag teljesítése itt végleges, azaz az általa átadott pénzeszköz a szövetkezet tulajdonába kerül, a tag ezért részjegyet igényel.

A szövetkezeti jegyzett tőke összege csak akkor változhat, ha a változásról a szövetkezet közgyűlése döntött és ezt a változást a cégbíróság a cégjegyzékbe bejegyezte.

A szövetkezeti jegyzett tőke összeg azonban nem csökkenhet egy meghatározott mérték alá. A törvény indokolása szerint a szövetkezeti részjegytőke minimuma az együttműködés tárgyi feltételeinek biztosítását szolgálja.

Ezt a minimumösszeget az új szövetkezeti törvény 16. §-a a következőképpen szabályozza:

1. a természetes személyek többségi részvételével alapított szövetkezet részjegytőkéje nem lehet kevesebb hárommillió forintnál,
2. a szövetkezetek által alapított szövetkezet részjegytőkéje nem lehet kevesebb tízmillió forintnál,
3. a szövetkezeti hitelintézet részjegytőkéjének legalacsonyabb összegére a külön törvény rendelkezése irányadó.

A szabályozásból látható, hogy a törvény különbséget tesz az ún. elsődleges és másodlagos szövetkezetekkel szemben támasztott tőkekövetelmények között. A természetes személy tagok többségi részvételével működő szövetkezet tőkeminimuma hárommillió forint, a szövetkezetek tízmillió forinttal alapíthatnak szövetkezetet. A különbség oka az, hogy a szövetkezetek által alapított szövetkezeteknél a pénzügyi háttérrel jelentő családi gazdaság – mutat rá a törvény indokolása – csak közvetve képes e funkciója betöltésére. A tevékenység jellegére tekintettel külön szabály érvényesül e tekintetben a szövetkezeti hitelintézetekre vonatkozóan. A szövetkezeti hitelintézet alapítása pénzügyi feltételeit a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény 9. § (3) bek. szabályozza akként, hogy szövetkezeti hitelintézet legalább százmillió forint jegyzett tőkével alapítható.

A korábbi jogi szabályozással ellentétben, amikor a szövetkezetnek a jegyzett tőke változását évente csak egy alkalommal, legkésőbb a számviteli törvény szerinti beszámoló elfogadását megelőzően 3 hónappal kellett a cégbíróságnak bejelenteni, az új szövetkezeti törvény a részjegytőke minimumának szabályozását a korlátolt felelősségű társasághoz igazította, attól azonban mégis eltér.

E szerint, amennyiben a szövetkezet részjegytőkéje 3.000.000 Ft. alá esik, úgy belép a tagok pótlási kötelezettsége. Amennyiben a részjegytőke a törvényben meghatározott legkisebb összeg alá csökken, és azt a tagok határidőben nem pótolják vissza, úgy a szövetkezet megszűnik.¹¹

¹¹ 2000. évi CXLI. tv. 82. § h) pont: A szövetkezet megszűnik, ha részjegytőkéje az e törvényben meghatározott legkisebb összeg – 3 millió forint – alá csökken, és azt a tagok határidőben nem pótolják vissza. A visszapótlás határidejét a tv. 66. §-a szabályozza. E szerint ha a vagyoni hozzájárulások visszafizetése miatt a szövetkezet saját tőkéje az éves beszámoló elfogadásakor a részjegytőke e törvényben meghatározott legkisebb összege alá csökken, az éves beszámoló elfogadásának napját követő hat hónapon belül a tagok kötelesek a saját tőkét legalább a részjegytőke legkisebb összegéig visszapótolni, és ezt a cégbíróságnak bejelenteni. Ha a visszapótlás határidőben nem történik meg, a szövetkezet jogutód nélkül megszűnik.

A szövetkezeti jegyzett, de be nem fizetett tőke

A szövetkezeti jegyzett, de be nem fizetett tőkére vonatkozóan a Tv. 9. §, 48. § és 53. §-a tartalmaz rendelkezést. E szerint az alapszabálynak tartalmaznia kell:

1. a részjegytőkének a szövetkezet alapításakor összegét, valamint a tagok vagyoni hozzájárulásának kötelező mértékét, szolgáltatásának feltételeit;
2. az alapszabály meghatározhatja a vagyoni hozzájárulás tagok által szolgáltatható legnagyobb összegét is, az alapszabály módosításával a kötelező vagyoni hozzájárulás mértéke felemelhető vagy csökkenthető;
3. a tag vagyoni hozzájárulása pénzbeli és nem pénzbeli hozzájárulás lehet. Nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásként vagyoni értékkel rendelkező, forgalomképes dolog és vagyoni értékű jog vehető figyelembe;
4. a szövetkezet alapszabálya a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás lehetőségét kizárhatja vagy meghatározhatja, hogy a szövetkezet gazdasági szükségleteire figyelemmel mely forgalomképes, vagyoni értékkel rendelkező dolog, illetve jog szolgáltatható;
5. ha a tag a vagyoni hozzájárulását belépéskor nem teljes egészében szolgáltatja, a fennmaradó részt az alapszabályban meghatározott módon és időpontban, de legkésőbb a belépéstől számított egy éven belül köteles teljesíteni. Alapítás esetében az egyéves időtartamot a szövetkezet cégnyilvántartásba való bejegyzésétől kell számítani.

A fenti szabályozásból következik, hogy jegyzett, de még be nem fizetett tőkéről a szövetkezetnél akkor beszélhetünk, ha a belépő új tagok a jegyzett részjegy teljes összegét, ha az alapszabály erre lehetőséget ad – egy éven belül – nem fizették be.¹²

A szövetkezeti tőketartalék

Valamennyi szövetkezetre jellemző az, hogy a szövetkezeti tiszta nyereség a következők szerint osztható fel:

- tartalékalapra;
- a részjegyekre fizetett korlátozott kamatra;
- a szövetkezettel lebonyolított üzleti forgalom arányában fizetett visszatérítésre.

A visszatérítés a szövetkezetek legsajátosabb jövedelemelosztási módszere, amely a tagokat a szövetkezettel folytatott üzleti tevékenység arányában illet. Ezt a tételt az új szövetkezeti törvény a következőképpen határozza meg: a közgyűlés az igazgatóságnak, illetőleg az ügyvezető elnöknek a felügyelőbizottság véleményével együtt előterjesztett javaslata alapján, az éves beszámoló ismeretében dönt a szövetkezeti tagok részesedéséről.

¹² 2000. évi CXLI. tv. 54. §: Ha a tag a vagyoni hozzájárulását belépéskor nem teljes egészében szolgáltatja, a fennmaradó részt az alapszabályban meghatározott módon és időpontban, de legkésőbb a belépéstől számított egy éven belül köteles teljesíteni. Alapítás esetében az egyéves időtartamot a szövetkezet cégnyilvántartásba való bejegyzésétől kell számítani.

A szövetkezet üzletszerű gazdasági tevékenységéből származó, adózás utáni eredményét a közgyűlés döntése alapján a tagokkal folytatott gazdasági együttműködésének arányában osztja ki.¹³

Az új szövetkezetek fel nem osztható vagyona a tőketartalék részeként kerül kimutatásra. Emellett a szövetkezeti tőketartaléknak lehetnek szabad elemei is. Ilyenek az alapítók által alapításkor, illetve tőkeemeléskor véglegesen átadott eszközök, pénzeszközök miatti növekedések, vagy a jogszabály alapján oda kerülő elemek, ha jogszabály kifejezetten így rendelkezik. Emellett a számviteli törvény szóló lehetővé teszi a tőketartalékokra történő közvetlen befizetést is. Amennyiben a közgyűlés nem rendeli el a pótbefizetést, a tulajdonosoknak meg kell emelnie a szövetkezet üzletrésztökéjét olyan módon, hogy az megfeleljen törvény előírásainak. A számviteli törvény szerint a tulajdonos saját elhatározása alapján közvetlenül csak a jegyzett tőkét emelheti meg, azonban a törvény lehetőséget biztosít arra, hogy a jegyzett tőke emelésekor, annak részeként, azzal egyidejűleg a tulajdonos a tőketartalék javára is adjon át eszközöket a szövetkezet számára. A tőkejuttatás megfelelő jegyzett tőke/tőketartalék arányának meghatározásával biztosítható a megfelelő saját tőke összeg.

Eredménytartalék, értékelési tartalék, mérleg szerinti eredmény

Az eredménytartalék a saját tőke része, amelyen belül megkülönböztetünk szabad és lekötött eredménytartalékot. Ezt a vagyoni kategóriát az Sztv is ismeri, de részletes szabályait a számviteli törvény állapítja meg.¹⁴

A számviteli törvény alapján az eredménytartalék nem más, mint az előző évek módosított mérleg szerinti eredménye, a korábbi időszak vállalkozási tevékenységének a saját tőkéhez való hozzájárulása. Az előző évi módosított mérleg szerinti eredmény korrigálja az eredménytartalék rendelkezésére álló összegét, tehát az eredménytartalék a szövetkezeti saját tőke olyan változó eleme, amely elsősorban a tárgyévét megelőző években folytatott vállalkozási tevékenység mérleg szerinti eredményeinek halmozott összegét mutatja, az előző évek tevékenységének a saját tőkéhez való hozzájárulását, a saját tőkére gyakorolt hatását tükrözi.

Az értékelési tartalékként kell kimutatni – a számviteli törvény szerint – piaci értékelés alapján meghatározott értékhelyesbítés összegét. Amennyiben a szövetkezet tevékenységét tartósan szolgáló vagyoni értékű jog, szellemi termék, tárgyi eszköz, tulajdoni részesedést jelentő befektetés piaci értéke jelentősen meghaladja az adott eszköznek a könyv szerinti (bekerülési) értékét, a piaci érték és a visszairás utáni könyv szerinti (bekerülési) érték közötti különbséget a mérlegben az eszközök között „értékhelyesbítés”-ként, a saját tőkén belül „értékelési tartalék”-ként kimutatható. Az értékelési tartalék és az értékhelyesbítés csak és kizárólag egymással szemben és azonos

¹³ 2000. évi CXLI. tv. 58. §: A közgyűlés az igazgatóságnak, illetőleg az ügyvezető elnöknek a felügyelőbizottság véleményével együtt előterjesztett javaslata alapján, az éves beszámoló ismeretében dönt a szövetkezeti tagok részesedéséről. A szövetkezet üzletszerű gazdasági tevékenységéből származó, adózás utáni eredményét a közgyűlés döntése alapján a tagokkal folytatott gazdasági együttműködésének arányában osztja ki.

¹⁴ Az Sztv. 69. § (1) szerint a szövetkezet a vagyonával felel tartozásaiért. A szövetkezet vagyona: a részjegytőke, az üzletrésztőke, az eredménytartalék, a fel nem osztható vagyon és a szabad vagyoni eszközök.

összegben változhat. Az értékelési tartalék terhére a saját tőke más elemeit nem lehet kiegészíteni, annak terhére kötelezettség nem teljesíthető.

A mérleg szerinti eredmény a szövetkezetenél is a tárgyévben realizált adózott eredményből a tagok, tulajdonosok által a vállalkozásban visszahagyott vagyonrész, a tárgyévi tevékenység hozzájárulása a szövetkezet saját tőkéjéhez.¹⁵

A fel nem osztható vagyon

Az új szövetkezeti tv. 18–19. §-a szabályozza a fel nem osztható vagyon képzését, rendeltetését a szövetkezet működése során, illetve megszűnése esetére. A törvény indokolása szerint a fel nem osztható vagyon képzése úgy történik, hogy a szövetkezet tőketartalékának, vagy ha ez nem nyújt fedezetet, eredménytartalékának az alapszabályban meghatározott hányadát fel nem osztható vagyonná minősíti, és ezt a lekötött tartalékba helyezi.

A fel nem osztható vagyon rendeltetése – mutat rá a törvény indokolása – a szövetkezet működése során az, hogy a tagváltás, a vagyonváltás közepette is biztosítva legyen a szövetkezet alapszabályban rögzített céljainak teljesülése, így mindenekelőtt a szövetkezet szociális funkcióihoz szükséges vagyona. A fel nem osztható vagyon olyan „célvagyonnak” számít, amely sem az adózott eredmény felosztásakor, sem a szövetkezet megszűnésekor nem juttatható vissza, nem osztható fel a tagok között. A szövetkezet jogutód nélküli megszűnése esetén e vagyonrészt más szövetkezet vagy szövetkezeti szövetség részére kell felajánlani.

Előzmények

A jelenleg is hatályos Sztv. kötelező előírást a fel nem osztható vagyonról csupán az átalakulás, megszűnés tekintetében tartalmaz, de azt is alapszabályi hatáskörbe utalja. Vagyis: ha a szövetkezet fel nem osztható vagyont létesít, az alapszabályban meg kell jelölnie azt a szövetkezet célját, amelyre a fel nem osztható vagyon átalakulás, megszűnés esetén fordítható.¹⁶

A lehetséges szövetkezeti célt az Sztv. konkrétan nem definiálja, az bármi lehet, kivéve azt, hogy átalakulás esetén közvetlenül az új társasághoz kerüljön, vagy megszűnéskor maradó vagyonként kerüljön felosztásra. A megfogalmazás egyben azt is jelenti, hogy a fel nem osztható vagyont a „működő” szövetkezet a fennállása alatt a megjelölt célra nem használhatja fel.

Felelősségi szempontból viszont (pl. végelszámolás, vagy felszámolás esetén) a többi vagyonelem sorsában osztozik, tehát a hitelezőkkel szemben biztosíték.

Ebben a vonatkozásban osztozunk azon felfogással, hogy e fogalom nem azonos az ún. „osztatlan” vagyonnal. „Oszatlan vagyon mindaz, ami tagokhoz, tulajdonosokhoz (üzletrész, részjegy, más vagyoni hozzájárulás formájában) közvetlenül nem kötődik, amely szövetkezeti szabad saját vagyon (szabad saját tőke). Ebből lehet osztatlan mindaz, amelyet a szövetkezet az alapszabályban, anélkül, hogy ezáltal a saját tőke összegét

¹⁵ HORVÁTH ISTVÁN: A szövetkezeti vagyon szabályozása, az üzletrészforgalom jogi, adózási és számviteli kérdései. *Gazdaság és Jog* 1998. évi május 5. szám 3–6. p.

¹⁶ 1991. évi I. tv. 17. § (3) bek.

megváltoztatná – megjelölve az előírt szövetkezeti célt – fel nem osztható vagyongént elkülönít. Vagyis létesíthető önként, szabad saját vagyonból, de létrejöhet jogszabályi ösztönzők hatására (támogatások, adópreferenciák) is, ha a szövetkezet vállalja, az ehhez előírt jogi feltételeket. Bármely úton jöjjön is azonban létre, eredetétől függetlenül a továbbiakban egységes, az alapszabályban rögzített szövetkezeti célú vagyongogi kategória, amelynek legfeljebb a „végfelhasználásban” lehet további jogi eltérés.¹⁷

Nemzetközi kitekintés

A fel nem osztható vagyong kategóriája minden olyan országban ismert, amely ország tagja a Szövetkezetek Nemzetközi Szövetségének. Az SzNsz – fennállása alatt – többször meghatározta a szövetkezetek fogalmát és a szövetkezeti alapelveket. Legutóbb, 1995-ben a Manchesterben tett Nyilatkozat ad felsorolást ezekről az alábbiak szerint:

- az önkéntes és nyílt tagság;
- a tagok demokratikus irányítása;
- a tagok gazdasági részvétele;
- önrendelkezés és függetlenség;
- oktatás, képzés és tájékoztatás;
- együttműködés a szövetkezetek között;
- közösségi felelősség, gondoskodás a közösségről.

A felsorolt alapelvek közül kettő megvalósításához (oktatás, képzés és tájékoztatás, illetve közösségi felelősség, gondoskodás a közösségről) mindenképpen szükség van fel nem osztható vagyongra. Ezért a szövetkezetekben rendszerint a szövetkezet tőkéjének legalább egy része kollektív tulajdonban van, melynek célja, hogy támogassa azokat a hosszú távú célokat, melyekre a szövetkezet létrejött.

A szövetkezetek részben kollektívák; nem csupán egyének társulásai. „Ennél az oknál fogva a szövetkezetek vagyongának egy részét oszthatatlannak kell nyilvánítani, amely elismerése annak a kölcsönös segítségnek, melyre részben a szövetkezet épül.”¹⁸

Amikor a szövetkezetek többletet érnek el, a tagok, valamint a választott és szakmai vezetés és egyéb alkalmazottak is kötelesek biztosítani a szövetkezet hosszú távú versenyképességét. Ezért először mindig arra kell gondolniuk, hogy hogyan lehet és kellene a szövetkezeti tevékenységet fejleszteni. Másodsorban, a többletről juttatniuk kell a tagoknak, részvételük arányában. Végül, dönthetnek úgy, hogy a többlet egy részét a szövetkezeti mozgalom általános fejlesztésére fordítják.¹⁹

A fel nem osztható vagyong tehát nem az egyéné, hanem a kollektíváé.

E vagyong legfigyelemreméltóbb sajátossága – írja Deshayes – a pénztartalékhoz való egyéni jog hiányából ered. Ezzel a sajátossággal egy szövetkező a szövetkezet tagjává válhat anélkül, hogy megszerezne a tartalékokhoz való jogát, s ez pénzügyileg nagyban megkönnyíti bejutását a szövetkezetbe. „Aki így lép be a szövetkezetbe, ki is léphet anélkül, hogy a tartalékokhoz való jogát elidegenítené, minthogy ezzel a joggal nem is rendelkezik. Ugyanezzel a mechanizmussal a szövetkezet kollektív tulajdona ingyenesen száll át egyik szövetkezeti generációról a másikra. Amikor az új szövetkező tagja lesz a

¹⁷ HORVÁTH ISTVÁN: i. m. 6. p.

¹⁸ IAN MACPHERSON: A szövetkezeti identitás a XXI. században. *Szövetkezés* 2/1995. 80. p.

¹⁹ Uo: 79–80. p.

szövetkezetnek, melyet a régi szövetkezők ingyen hagytak rá, neki erkölcsi kötelezettsége karbantartani ezt a gazdasági eszközt.” Ennélfogva minden műveletnél, amelyet a szövetkezet eszközeivel hajt végre, az új szövetkezeti tag köteles fedezni a szövetkezet használatának költségeit. Ez az állandó tartalékképzési kötelezettség nem hátrány az új szövetkezeti tag számára, mivel az pontosan megfelel a szövetkezeti aktívum felhasználása költségeinek. A szövetkező, aki a jövő generációnak ingyenesen adja tovább ezt a folyamatosan karbantartott és felújított gazdasági eszközt, nem kerül hátrányba, hiszen azt ő maga is ingyen kapta.²⁰

A hatályos jogi szabályozás

Mindenekelőtt azt kell leszögeznünk, hogy a korábbi szabályozással ellentétben az új szövetkezetekben a fel nem osztható vagyon képzése nem lehetőség, hanem kötelezettség. Az új szövetkezeti törvény előírja, hogy a szövetkezet tőketartalékának, vagy ha ez nem nyújt fedezetet, eredménytartalékának az alapszabályban meghatározott hányadát fel nem osztható vagyonná minősíti, és ezt a lekötött tartalékba helyezi.²¹

Vagyon tartalmában a fel nem osztható vagyon nem más, mint az eszközöket tulajdonló, működtető szövetkezet saját vagyonának része. Számviteli megközelítésben a saját tőkén belül a tőketartalék része, azon belül kerülhet elkülönítésre, lekötésre. Ez egyben garancia arra is, hogy oszthatóként nem fizethető ki és ha valóban eszközfedezettel bíró, valódi működő vagyon, hozzáadéka is lehet, amely fennállásig a szövetkezetet illeti meg. „Ott tehát, ahol a tagok közössége csak szövetkezeti formációban gondolkodik, akár az »idők végétéig« működtethető és jelentős szövetkezet stabilizáló tényező is lehet. Magánvagyonná ugyanis közvetlen úton nem konvertálható, a hitelezőkkel szemben viszont komoly biztosítékot jelenthet.”²²

Megjegyzendő, hogy a számviteli törvény sem ad lehetőséget a tulajdonosok a tőketartalék lekötött összegének a vállalkozásból való kivonására, és az új szövetkezeti törvény sem engedi meg a szövetkezet megszűnése vagy átalakulása esetére a fel nem osztható vagyonnak a tagok közötti szétosztását. A szövetkezet átalakulása vagy jogutód nélküli megszűnése esetén – a hitelezőkkel való elszámolást követően – a szövetkezet fel nem osztható vagyonát az alapszabályban meghatározott szövetkezeti célra, más szövetkezet vagy szövetkezeti szövetség számára kell felajánlani.²³

A szövetkezet fel nem osztható vagyonra – a szövetkezettel tagsági viszonyban álló személyek körében bekövetkezendő változásokra tekintet nélkül – az alapszabályban meghatározott célok megbízható, tartós teljesítésének fedezetét szolgálja. A szövetkezet kulturális, oktatási, szociális feladatainak megvalósítását a fel nem osztható vagyon e célra elkülönített része biztosítja. Ha a szövetkezet az alapszabályban meghatározott célokra a fel nem osztható vagyon terhére kifizetést eszközöl, a lekötött tartalékot (fel nem osztható vagyont) a kifizetett összegnek megfelelően csökkentenie kell.²⁴

Összegezésként a szövetkezeti vagyonnal összefüggésben a következő általános tételek fogalmazódnak meg:

²⁰ GÉRARD DESHAYES: A tőketársaságok és a szövetkezetek. *Szövetkezés*, 1/1991 41–43. p.

²¹ 2000. évi CXLI. tv. 18. §(2).

²² HORVÁTH ISTVÁN: i. m. 6. p.

²³ 2000. évi CXLI. tv. 19. § (2).

²⁴ 2000. évi CXLI. tv. 18. § (1).

1. Valamennyi, a Szövetkezetek Nemzetközi Szövetségében lévő tagország szövetkezeti szabályozására jellemző az, hogy a szövetkezeti tiszta nyereség a következők szerint osztható fel: tartalékalapra, a részjegyekre fizetett korlátozott kamatra, a szövetkezettel lebonyolított üzleti forgalom arányában fizetett visszatérítésre.

2. Általánosan elfogadott elv az is, amely szerint a szövetkezeti tag csak a részjegye tulajdonosa, s amennyiben tagsági viszonya megszűnik, úgy csak erre tarthat igényt. Ennek az az oka, hogy a szövetkezeti tagok, különösen a jól működő szövetkezetben, a szövetkezetből történő kilépés esetén hozzá szeretnének jutni ahhoz az értéktöbblet-értékhez, amely számításaik szerint a részjegyük névértékére jut, az értéktöbblet kiadása azonban veszélyeztetné a szövetkezés jövőjét.

3. Általános tétel az is, hogy a szövetkezetben nem a tőke nagysága határozza meg a felvehető pénzt, hanem a végzett közreműködés, azaz a visszatérítés alapja a klasszikus szövetkezeti elvek szerint a szövetkezettel folytatott együttműködés mértéke. A gazdasági együttműködés mérőszámait a szövetkezet maga határozhatja meg.

4. Végezetül a szövetkezet abban különbözik minden más gazdálkodó szervezettől, hogy tagjai és azok hozzátartozói kulturális, oktatási és szociális igényeit is szem előtt tartja. Kielégítésük a szövetkezet anyagi teljesítő képességétől, illetve a rendelkezésre álló fel nem osztható vagyon nagyságától függ. Ezért a szövetkezeti tagok nem tulajdonosai azoknak a pénztartalékoknak sem, amelyeket a szövetkezetnek fel kell halmoznia.

Az új szövetkezeti törvény vagyoni jogi rendelkezései csak részben felelnek meg a fenti kívánalmaknak. Maradéktalanul megjelenik a törvény rendelkezéseiben az, hogy a felvehető részesedés nagyságát a szövetkezettel folytatott együttműködés mértéke határozza meg. Tartalmazza a törvény azt is, hogy a szövetkezet feladata tagjai és azok hozzátartozói kulturális, oktatási és szociális igényeinek kielégítése. Ennek forrása a tartalékalap, ezért a szövetkezeti tagok nem tulajdonosai azoknak a pénzeszközöknek, amelyeket a szövetkezetnek erre a célra fel kell halmoznia.

Hiányzik a szabályozás köréből a részjegyekre fizethető korlátozott kamat kérdése, s ellentétes az általánosan elfogadott szabályozással az a törvényi rendelkezés, amely szerint a tag – megszorítással ugyan, de – igényt tarthat az általa előállított értéktöbblet-re.

A konkrét törvényhely szerint:

„Ha a tagsági jogviszony a tag kilépése, vagyoni hozzájárulásának nemteljesítése, halála, illetve megszűnése vagy kizárása miatt szűnik meg, a volt taggal, örökösével, illetve jogutódjával e fejezet rendelkezései szerint kell elszámolni; ennek során az értékelési tartalék és a lekötött tartalék – szövetkezeti hitelintézetnél az általános tartalék – nem vehető figyelembe.”

E szabályozással elméletileg az vethető szembe, hogy a tag anélkül lehet tagja az adott szövetkezetnek, hogy köteles lenne megszerezni a szövetkezet tiszta aktívumának egy részét. Az az összeg, amit a belépéskor ki kell fizetnie, ily módon nem kötődik sem a szövetkezet vagyonához, sem a szövetkezet eredményességéhez.

A szövetkezetek eddigi gyakorlata viszont azt mutatja, hogy a részjegy névértéken történő visszatérítése is nehézséget mutat a szövetkezetek számára. Minden kifizetés, amelynek összege meghaladja ezt a névértéket, elkerülhetetlenül maga után vonja a szövetkezetek pénzügyi összeomlását, s azok kénytelenek lesznek vagy a tagjaikkal

visszapótoltna a tőkét, vagy eladni aktívumukat, hogy távozó tagjaikkal szemben teljesíthessék kötelezettségeiket.

A kifejtettek miatt az új szövetkezeti törvény – a vagyoni szabályozást illetően – részben kiegészítésre, részben módosításra szorul.

Felhasznált irodalom

- BAJTAY PÉTERNÉ: Szövetkezetek az Európai Unióban. *Szövetkezés*, 2/1998.
- BERNARD THIRY: A szövetkezetek és a szociális gazdaság az Európai Unióban. *Szövetkezés*, 2/1999.
- CSÁK CSILLA: Szövetkezeti alapelvek az SzNSz kongresszusának megfogalmazásában és tükröződésük a magyar szövetkezeti mozgalmában. *Gazdaság és Jog*, 11/2001.
- DESHAYES GERARD: A tőketársaságok és a szövetkezetek. *Szövetkezés*, 1/1991.
- DOMÉ GYÖRGYNÉ: A szövetkezeti részjegy és üzletrész közös és eltérő vonásai. *Jogtudományi közlöny*, 12/1994.
- DOMÉ GYÖRGYNÉ: A szövetkezet új modellje. *Társadalmi Szemle*, 4/1994.
- HERBST ÁRPÁD: Észrevételek a szövetkezetek jogi szabályozásához. *Szövetkezés*, 1/1991.
- HORVÁTH ISTVÁN: A szövetkezeti vagyon szabályozása, az üzletrészforgalom jogi, adózási és számviteli kérdései. *Gazdaság és Jog*, 5/1998.
- IHRIG KÁROLY: *A szövetkezetek*. Kiadja a Magyar Szemle Társaság Budapest, 1929.
- LACZÓ FERENC: Szövetkezeti átalakulások irányai. *Szövetkezés*, 1/1991.
- LACZÓ FERENC: A szövetkezetek gazdasági sajátosságai. *Szövetkezés*, 2/1993.
- LACZÓ FERENC: A szövetkezeti tőke természete. *Szövetkezés*, 1/1995.
- LANTOSNÉ GÁL ILONA – CSIZMADIA GYÖRGY: *Vagyoni viszonyok a szövetkezetben*. Kiadja a Pest Megyei Mezőgazdasági Termelők Szövetsége. Budapest, Press+Print Kft. 1996.
- MACPHERSON IAN: A szövetkezeti identitás a XXI. században. *Szövetkezés*, 2/1995.
- PIOT BERNARD: Az európai szövetkezeti jog rövid vázlata. *Szövetkezés*, 1–2/1990.
- PRUGBERGER TAMÁS: Rendszerváltás és új szövetkezeti törvény. *Jogtudományi Közöny*, 3–4/1991.
- RÉTI MÁRIA: Rendszerváltás – szövetkezet. Gondolatok a részjegy és üzletrész kategóriáiról. *Jogtudományi Közöny*, 1/2001.
- RÉTI MÁRIA: A szövetkezet gazdasági lényege. *Magyar Jog*, 2/2001.
- SÜVEGES MÁRTA: A szövetkezet jogi formája és természete a piacgazdaságban. *Szövetkezés*, 1/1991.
- SÜVEGES MÁRTA: Az üzletrész, az üzleti vagyoni illetőség és az alapok szabályozása a hatályos német jogban. *Magyar Jog*, 6/1996.
- SZABÓ G. GÁBOR: A szövetkezeti vertikális integráció fejlődése az élelmiszer-gazdaságban. *Közgazdasági Szemle*, 3/2002.
- VERES JÓZSEF: A szövetkezet jogi minősítése. *Acta Jur. et Pol. Szeged*, 2000.

PÁL BOBVOS

REGULATION OF CO-OPERATIVES' PROPERTY IN THE NEW LAW ON CO-OPERATIVES, WITH SPECIAL RESPECT TO THE UNDIVIDABLE PROPERTY

(Summary)

International regulations emphasise four theses in relation to the property of co-operatives:

- the pure profit of the co-operataive can be divided into three parts: reserves, limited interest paid after shares and refunding paid in proportion of the sales with the co-operative,
- a member of the co-operative owns only the shares, and if the membership terminates it is the shares that the member can claim,
- in a co-operative the paid dividend is not determined by the size of the capital, but by the assistance,
- a co-operative, at the expense of its property, aims at satisfying the cultural, education and social needs of the members and their relatives.

The property regulations of the new law on co-operatives only partly meets the above requirements. In the regulations of the law the fact that the paid dividend should be determined by the co-operation with the co-operative fully appears. The law also contains that it is the task of the co-operative to satisfy the cultural, educational and social needs of the members and their relatives. The resource for that are the reserves. Therefore the members are not owners of the financial instruments that the co-operative should reserve for that reason.

The limited interest, paid after shares, is missing from the regulations. A section of the law according to which members can claim for the added value produced by them contradicts the commonly accepted regulations.

In view of the above, the new law of ours on co-operatives needs amendments and modification concerning property regulations.

A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KARÁNAK E SZOROZATBAN ÚJABBAN MEGJELENT KIADVÁNYAI

Tomus LXI.

In memoriam Nagy Károly egyetemi tanár (1932–2001). (Szeged, 2002.)

Szabó Imre: Előszó 5–6. p.

Fasc. 1. *Balogh Elemér*: Az 1829. évi büntetőtörvény-tervezet szegedi kritikája (Szeged, 2002.) 7–14. p.

Fasc. 2. *Besenyei Lajos*: A jogi személyek hasznélvezete (Szeged, 2002.) 15–21. p.

Fasc. 3. *Blazovich László*: Földesúri városok az Alföldön a 14–16. században (Szeged, 2002.) 23–40. p.

Fasc. 4. *Blutman László*: A nemzetközi jog a magyar bírósági joggyakorlatban (Szeged, 2002.) 41–53. p.

Fasc. 5. *Bobvos Pál*: A földhaszonbérlet, a felesbérlet és a részesművelés szabályozása (Szeged, 2002.) 55–79. p.

Fasc. 6. *Bodnár László*: Az ún. státusztörvény és a nemzetközi jog (Szeged, 2002.) 81–91. p.

Fasc. 7. *Bóka János*: Ahelyi jogorvoslatok kimerítésének néhány problémája a diplomáciai védelem körében (Szeged, 2002.) 93–116. p.

Fasc. 8. *Bruhács János*: Az államok nemzetközi felelősségéről szóló végleges tervezet (Szeged, 2002.) 117–132. p.

Fasc. 9. *Ottó Czúcz*: Die Erweiterung der EU und die Auswirkungen auf das ungarische Sozialschutzsystem (Szeged, 2002.) 133–142. p.

Fasc. 10. *Felföldi Enikő*: A határon túli magyarok oktatási és kulturális kedvezményeinek jogi jellegéről (Szeged, 2002.) 143–173. p.

Fasc. 11. *József Hajdú*: Social security protection of the self-employed persons in Hungary (Szeged, 2002.) 175–200. p.

Fasc. 12. *Herczegh Géza*: A nemzetközi jog „holdudvarában” (Szeged, 2002.) 201–209. p.

Fasc. 13. *Homoki-Nagy Mária*: Szerződésen kívüli károkozásért való felelősség a 18–19. században (Szeged, 2002.) 211–223. p.

Fasc. 14. *Jakab Éva*: Apropó jogharmonizáció: gondolatok az ókori kellékszavatosság modell kapcsán (Szeged, 2002.) 225–237. p.

Fasc. 15. *Józsa Zoltán*: Megtenni vagy megvenni (Szempontok a szolgáltatásszervezés gyakorlatához) (Szeged, 2002.) 239–256. p.

Fasc. 16. *Sándor Kiss*: Reflexions sur la responsabilite et la reparation des dommages causes a l'environnement (Szeged, 2002.) 257–264. p.

Fasc. 17. *Péter Kovács*: Le terrorisme et la responsabilite de l'État: la Société des Nations et l'attentat de Marseille de 1934 (Szeged, 2002.) 265–277. p.

Fasc. 18. *Lamm Vanda*: A délszláv háború és a Nemzetközi Bíróság (Szeged, 2002.) 279–295. p.

Fasc. 19. *Molnár Imre*: Egyes büntetőjogi törvényi tényállások az ókori Rómában és hatályos jogunkban (Szeged, 2002.) 297–305. p.

Fasc. 20. *Nagy Ferenc*: Az európai büntetőjog fejlődési irányairól és jogállami alapjairól (Szeged, 2002.) 307–320. p.

Fasc. 21. *Ruszoly József*: A Budapesti Közellátási Kormánybiztosság (1945) (Szeged, 2002.) 321–338. p.

Fasc. 22. *Tóth Judit*: Jog-e a konzuli védelemhez való jog? (Szeged, 2002.) 339–372. p.

- Fasc. 23. *Tóth Károly*: A magyar választási eljárás néhány kérdése az Országos Választási Bizottság gyakorlatában (Szeged, 2002.) 373–389. p.
- Fasc. 24. *Tóth Lajos*: Agrárviszonyok 1957 és 1967 között a jogi szabályozás tükrében (Szeged, 2002.) 391–406. p.
- Fasc. 25. *Trócsányi László*: Az európai integráció jövője egy nagykövet szemszögéből (Szeged, 2002.) 407–418. p.
- Fasc. 26. *Valki László*: A 2001. szeptember 11-i terrortámadás és az önvédelem joga (Szeged, 2002.) 419–429. p.
- Nagy Károly publikációinak jegyzéke. 431–433. p.

Tomus LXII.

- Fasc. 1. *Bató Szilvia*: Büntetőjogi szankciórendszer a reformkorban (Szeged, 2002.) 36 p.
- Fasc. 2. *Bobvos Pál*: A szövetkezeti vagyon szabályozása az új szövetkezeti törvényben, különös tekintettel a fel nem osztható vagyonra (Szeged, 2002.) 16 p.
- Fasc. 3. *Fantoly Zsanett*: Societas delinquere non potest ...? (Szeged, 2002.) 14 p.
- Fasc. 4. *Gellén Klára*: Az akarat szerepe a szerződéskötés során, különös tekintettel a színelésre (Szeged, 2002.) 39 p.
- Fasc. 5. *Gémes Gábor*: A munkaügyi ellenőrzés gyakorlati kérdései a jogi szabályozás tükrében (Szeged, 2002.) 16 p.
- Fasc. 6. *Görög Márta*: Összehasonlító utazási jog a német, svájci és magyar utazási jog tükrében (Szeged, 2002.) 52 p.
- Fasc. 7. *Hajdú József*: A munkavállalók magánszférájának védelme, különös tekintettel az adatvédelemre (Szeged, 2002.) 54 p.
- Fasc. 8. *Heka László*: A horvát Sabor (Szábor) jogtörténeti szerepe (Szeged, 2002.) 43 p.
- Fasc. 9. *Juhász Zsuzsanna*: A hazai büntetés-végrehajtási jog és az Európai Börtön szabályok ajánlásai (Szeged, 2002.) 36 p.
- Fasc. 10. *Juhászné Zvolenszki Anikó*: A felülvizsgálati eljárás szabályainak koncepcionális változásai (Szeged, 2002.) 30 p.
- Fasc. 11. *Kampler Béla*: Eladósodás és pénzügyi önállóság a települési önkormányzatoknál (Szeged, 2002.) 26 p.
- Fasc. 12. *Kiss Barnabás*: Az egyenjogúság problémája a magyar közjog (államjog) II. világháború utáni fejlődésében a rendszerváltásig (Szeged, 2002.) 28 p.
- Fasc. 13. *Kovács Judit*: A magánvád szabályozásának hazai története az 1973. évi I. törvény megjelenéséig (Szeged, 2002.) 38 p.
- Fasc. 14. *Köblös Adél*: Joghatósági szabályok Európában és Magyarországon (Szeged, 2002.) 63 p.
- Fasc. 15. *Tekla Papp*: About the Japanese Company Law (Szeged, 2002.) 38 p.
- Fasc. 16. *Révész Béla*: A proletárdiktatúra államvédelmi funkcióinak változásai az első Nagy Imre-kormány idején (Szeged, 2002.) 90 p.
- Fasc. 17. *Ruszoly József*: Az országgyűlési népképviselőlet kezdetei Bihar vármegyében (Két tanulmány) (Szeged, 2002.) 75 p.
- Fasc. 18. *Szondi Ildikó – Kovács Péter – Idovika Bettina*: A családok helyzete Szeged város lakótelepein (Szeged, 2002.) 30 p.
- Fasc. 19. *Moritz Weiß*: Rechtliche Behandlung von intelligenten Shopping Agenten im Internet (Szeged, 2002.) 32 p.